

JOŽE KORUZA V OSEBNEM SPOMINU

Moji spomini na tako prezgodaj preminulega slovenista in komparativista niso zelo obsežni, so pa zato strokovno intenzivni in človeško prijazni. Segajo nazaj v daljno leto 1953, ko se je Jože Koruza kot mlad študent pojavil v primerjalnem seminarju pri profesorju Ocvirku, na pogled velik in močan, v gibanju umerjen in v govorjenju preudaren, sicer pa Bežigrajčan tako kot jaz sam. Vsekakor markantna pojava v nastopu, govoru in dobrodušnem humorju, v nasprotju z mano nagnjen k skupinski veselosti. Hkrati z njim so med sloveniste ali komparativiste stopali njegovi vrstniki – France Vurnik, Jože Pogačnik, Helga Glušič, Jože Snoj in še kdo. Zdi se mi, da mu je ostal najbližji Pogačnik, ki mu je po smrti uredil obsežno knjigo njegovih študij (1991). V teh študentskih letih smo bili povezani v prijetno družbo, toda po svoji diplomi leta 1956 sem z njo zgubljal stik. Posebno pozornost mi je leta 1957 zbudila njegova vloga pri ustanavljanju Odra 57, vanjo se je najbrž spustil iz študentskega gledališkega entuziazma in tako je bil ob Primožu Kozaku in Žarku Petanu eden od treh podpisnikov iniciative za novo gledališče. Na ustanovnem zboru je bil izvoljen v njegov upravni odbor, določen za blagajnika. Ne vem, do kdaj je opravljal te naloge, najbrž ne predolgo, saj ni sodeloval pri nobeni od prvih Odrovih predstav. To si razlagam s tem, da je bil v tem času že v preddiplomskih pripravah in je moral misliti na drugačne, univerzitetne možnosti. Kljub temu se mi zdi njegov mladostni gledališki »angažma« pomemben za njegovo poznejše delo, nastal je iz živega interesa za gledališče, morda iz prirojenega občutka za gledališki govor in nastope, in seveda za dramatiko, ki je postala polagoma eden osrednjih predelov njegove literarnozgodovinske raziskovalnosti.

Ko je leta 1961 postal asistent pri Antonu Ocvirku, se je zdelo, da bo stopal po stopinjah klasične komparativistike oziroma njenega vodilnega profesorja. Morda je v zvezi s tem dejstvo, da je od leta 1961 skupaj z Dragom Druškovićem urejal zbrano delo Prežihovega Voranca, kar se je godilo pod Ocvirkovim uredniškim vodstvom. Toda po tem letu se je njegova univerzitetna pot spremenila, prenehal je z asistenturo na primerjalni književnosti in si novo delovno mesto našel med slovenisti. Kaj je bilo razlog za to nenadno spremembo, mi ni bilo znano, v tem času sem bil dramaturg v ljubljanskem lutkovnem gledališču in od leta 1963 gimnazijski profesor. Domnevam, da je na spremembo vplival drugačen položaj na komparativnem oddelku, tja je kot novi vodilni predavatelj prihajal Dušan Pirjevec, Ocvirk si je našel dodatnega asistenta v Evaldu Korenu. Toda naj bo tako ali drugače, Jože Koruza je iz Ocvirkovega seminarja odnesel dobršen del Ocvirkove strogo znanstvene usmeritve, smisel za natančno empirijo in pojmovno sistematiko, predvsem pa poseben interes za dramatiko in gledališče, ki sta bila v petdesetih letih priljubljena tema profesorjevih razlag. Morda je od tod potekala tudi Koruzova zavzetost za ustanavljanje modernega gledališča, gotovo pa je bila posledica tega njegovo širokopotezno raziskovanje sodobne slovenske dramatike na slovenističnem oddelku, iz česar je nastala obsežna razprava *Dramatika*, objavljena leta 1967 v knjigi *Slovenska književnost 1945–1965*. Že takrat smo jo imeli za prvo zares sistematično in znanstveno-teoretsko predstavitev sodobne dramske umetnosti na Slovenskem. Upošteval sem jo v svojem *Pregledu slovenskega slovstva* (1974) in še bolj v *Primerjalni zgodovini slovenske literature* (1987). Toda še večji pomen – vsaj zame – je dobilo Koruzovo raziskovanje starejšega slovenskega slovstva od srednjega veka do razsvetljenstva, ki je postalo njegova glavna znanstveno-raziskovalna naloga na slovenističnem oddelku in je to ostalo do njegove smrti. Okoli leta 1970 je hkrati z Jožetom Pogačnikom postal pionir novega, metodološko modernega raziskovanja teh po Francetu Kidriču zanemarjenih obdobj. Zdi se mi, da se jih je loteval z natančnim preverjanjem empiričnih dejstev in s formalno-teoretičnim uvidom v njihove estetske modele, kar je bila najbrž dediščina, ki jo je prinesel s seboj iz Ocvirkove šole. Oboje je zaznamovalo njegove temeljne študije o srednjeveških besedilih, baročni in razsvetljenski književnosti, o Devu in Hanckeu, *Pisanicah* in Valentinu Vodniku. Nanje so se opirali poznejši raziskovalci, med drugimi tudi jaz sam, ko sem moral ta obdobja umestiti v komparativno zamišljeno zgodovino novejše slovenske literature. In tako moram z obžalovanjem ugotavljati, da je s smrtjo Jožeta Koruze nastala nepopravljiva škoda ravno v zgodovinski obravnavi ljudskega slovstva, cerkvene književnosti in začetkov umetne literature po letu 1768. Vrzl se je lahko zapolnila šele z delom mlajše slovenistično-komparativne generacije raziskovalcev, zbrane večidel na Inštitutu za slovensko literaturo in literarne vede pri ZRC SAZU in seveda na fakultetni slovenistiki. To delo je po gradivu in metodi nadaljevanje Koruzove znanstvene usmeritve in zdi se mi, da bi mu bilo pri srečju kot potrditev nečesa, česar sam ni mogel dognati do konca.